
**THE TRANSLATION AS A POLICY OF THE NATIONAL IDENTITY IN THE NOVEL
BY ELIF SHAFAK**

Sezen Ismail

International Balkan University, Skopje, Republic of N. Macedonia, sezeni81@gmail.com

Abstract: The most innovative writers of contemporary literature write outside the borders of their homeland, and most often from diaspora, in a second or third language. In *Writing Outside the Nation* (2014), Azade Seyhan explains the domain of transnational poetics in which they are created, interpreting diasporic literatures as condensed archives of cultural and linguistic memory that gives integrity to the past as a result of any past migration. (Seyhan, 2014). Namely, she believes that narratives are a product of crossing borders that cannot be limited within national boundaries, languages and literary and critical traditions. Such narratives seek to name and configure cultural and literary editions that would become part of "new forms of inter / transcultural dialogue". Azade consciously argues that such a task is not at all easy because "the heterogeneity of culture is a result of interaction, contention, and possibly confrontation", adding that in such a chaotic and dynamic world that is constantly moving "culture [...] is shifting from inert local substance in a rather changing form of difference" (Seyhan, 2014: 4). Seyhan also raises several questions in her study concerning "linguistic and cultural transposition that implicitly or explicitly arise as part of writing outside the nation." Namely, she asks: "What happens to the memory of a nation that is outside (or without) that nation? How is national identity transformed into the modern world of constant geographic displacement?" (20). Senem Aydin notes that in recent decades the number of works for Turkey and Europe, ie the West, has increased, especially as a result of the aspirations of the Republic. Turkey to join the European Union. To that end, Aydin adds that interdisciplinary approaches to international relations have been on the rise since the late 1990s. Hence, such constructivism leads to more serious engagement with history, sociology and anthropology in order to understand and explain international politics (Aydin-Duzgit, 2019). *The Saint of Incipient Insanities / Araf* is a novel that simultaneously celebrates and criticizes the pursuit of a relationship that transcends the boundaries of national identity. It challenges our uncritical inclination towards the "clusters" within which we identify, and opens up new worldviews and opportunities for different ways of connecting with others. However, it can also be seen that the novel cannot, however, be completely freed from the constraints of the "nation"; rather, it reproduces the idea of national unity between the author and the work and his / her "homeland", especially when it comes to authors who have penetrated the international, ie, American publishing market. Nor can it be fully argued that it makes the use of English problematic and therefore politicized, since in that case both readers in the United States and the reading body in Turkey would benefit from such an approach. Through her novel, she has the chance to challenge the English readership's "easy tolerance" of the "other" by hampering the English-language ideological struggle in Turkey.

Keywords: translation, politics, identity, nationality

**ПРЕВОДОТ КАКО ПОЛИТИКА НА НАЦИОНАНИОТ ИДЕНТИТЕТ ВО РОМАНОТ НА
ЕЛИФ ШАФАК**

Сезен Исмаил

Меѓународен балкански универзитет, Скопје, Република С. Македонија, sezeni81@gmail.com

Резиме: Најиновативните писатели од современата литература пишуваат надвор од границите на нивните татковини, а најчесто од дијспора, и тоа на втор или на трет јазик. Во *Writing Outside the Nation* (2012) Азаде Сејхан го објаснува доменот на транснационалната поезика во која тие творат, притоа интерпретирајќи ги дијаспоричните литератури (diasporic literatures) како кондензирани архиви на културна и лингвистичка меморија која му дава интегритет на минатото кое било раскинато како резултат на миграцијата. (Seyhan, 2014). Имено таа смета дека наративите се продукт кој настанува како резултат на преминувањето на граници, не може да се лимитираат во рамките на националните граници, јазици и книжевни и критички традиции. Ваквите наративи се во потрага по своевидно именување и конфигурирање на културни и литературни изданија кои би станале дел од „нови форми на интер/транскултурен дијалог“. Азаде свесно тврди дека ваквата задача не е нималку лесна бидејќи „хетерогеноста на културата е предикат на интеракција, оспорување, и најверојатно конфронтација“, додавајќи дека во ваков хаотичен и динамичен

свет кој постојано е во движење „културата [...] преминува од инертна локална супстанца во прилично променлива форма на разлика“¹¹ (Seyhan, 2014: 4). Сенем Ајдин забележува дека во последните децении се зголемил бројот на дела за Турција и Европа, односно западот, особено како резултат на аспирациите на Р. Турција за влез во Европската унија. Во таа насока, Ајдин додава дека интердисциплинарните пристапи кон меѓународните врски забележува подем којн крајот на деведесеттите години. Оттука, ваквиот конструктивизам доведува до по сериозен ангажман со историјата, социологијата, антропологијата со цел да се разбере и објасни меѓународната политика. (Aydin-Duzgit, 2019). *Светецот на неизбежната лудост* е роман кој истовремено ја слави и критикува потрагата по врска која ги минува границите на националниот идентитет. Тој ја предизвикува нашата некритичка склоност кон „јатата“ во чии рамки се идентификуваме, и отвора нови светогледи и можности за различни начини на поврзување со другите. Меѓутоа, исто така може да се увиди дека романот сепак не може целосно да се ослободи од стегите на „нацијата“; туку напротив, ја репродуцира идејата за национално единство помеѓу авторот и делото и нејзината/неговата „татковина“, особено кога станува збор за автори кои се пробиле на интернационалниот, т.е американскиот издавачки пазар. Исто така, не може целосно да се тврди дека ја проблематизира а оттука и политизира употребата на англискиот, оти во тој случај и читателите во С.А.Д, но и читателското тело во Турција би имале придобивки од таквиот пристап. Преку својот роман, таа има шанса да ја предизвика „лесната толеранција“ на англиското читателско тело за „другиот“ така што би ја отежнала идеолошката борба во Турција по пат на англискиот јазик.

Клучни зборови: превод, политика, идентитет, националност

1. ВОВЕД

Светецот на неизбежната лудост е првиот роман на Елиф Шафак која таа го напиша на англиски јазик за потоа да го преведе на турски. Освен тоа, ова е првиот роман од современа турска авторка, кој воопшто бил напишан на англиски. Затоа, може да се каже дека, како резултат на нејзината вештина да пишува и на англиски јазик, таа стана дел од меѓународните писатели кои пишуваат на англиски јазик иако тој им е немајчин јазик, а со тоа стана дел и од канонот на литература на дијаспората бидејќи романот го напиша додека беше на привремен престој во С.А.Д. Затоа, овој роман најде свое место на полиците меѓу многубројните примероци на „рапидно екстензивно и повеќестрано интернационализирање на литературите од крајот на дваесеттиот век“ (Dharwadker, 1996: 59). Токму овој роман претставува пример преку кој може да се преиспитаат проблемите поврзани со потеклото на писателите, особено оние кои потекнуваат од екс-колонизирани, или од таканаречени земји кои се во развој, вклучувајќи го издавачкиот процес на романот и изборот на јазикот.

2. ПРЕВОД И ПОЛИТИКА

Vinay Dhardwadker во *The Internationalization of Literatures* се фокусира на парадоксот на *национализмот* кој според него е „основната состојка во современото интернационализирање на литературата“ (Dharwadker, 1996:63). Тој додава дека ваквата парадоксална ситуација е резултат на напорите на екс-колонизираниите, нови нации да ги дефинираат нивните „културни идентитети“ во рамките на литературата.

Тие имаат формирано локални и национални совети на уметностите; што обезбедуваат државни средства за писатели и книжевни институции во форма на грантови и стипендии; субвенции за образованието, библиотеците, издавачите и книжевните медиуми; организација на национални и интернационални конференции, саеми, и книжевни награди, како и предавања дома и во странство. (Dharwadker, 1996: 62)

Гледано од перспективата на романот на Елиф Шафак, парадоксалниот аспект на нацијата во рамките на интернационалноста за кој Dhardwadker говори, може овде и да се прошири. Издавачкиот процес на романот и критиките со кои авторката се соочи во Турција и Америка, се индикација за важноста на националниот и националистичкиот дискурс и покрај тоа што романот се третира како интернационален роман. Во контекст на скорешните преводи на кинеско-американските романи и литературите на кинеската дијаспора, еминентниот книжевен критичар од Хонг-Конг укажува дека „кинеските преводи на кинеско-американските романи [...] се склони да ја потенцираат културната и етничката идентификација, наспроти нивното уметничко и креативно достигнување“ (Kwai-Cheung Lo kaj Dirlik, 2002: 233). Оваа согледба на Дирлик може да се примени и кај преводот на *Светецот на неизбежната лудост* (The Saint of Incipient Insanities) на турски јазик. Еден друг аспект во врска со преводот што треба да се спомене е преводот на насловот. Имено турската верзија на романот го носи насловот *Araf* (2003) што преведено на македонски јазик значи *чистилиште*, односно *purgatory* на англиски јазик. *Araf* во Турција излезе од печат во април 2004, додека

¹¹ Arjun Appadurai, *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization* (Minneapolis: 1996), стр. 60. цитиран кај Сејхан Азаде.

пак *Светецот на неизбежната лудост* (The Saint of Incipient Insanities) во Америка беше издадена во октомври истата година (и покрај тоа што оригиналниот јазик на романот е англиски), турската верзија уживаше голема популарност кога четири месеци подоцна романот се најде на американскиот пазар. Тоа што е впечатливо во врска со преводите е, дека романот не беше преведен од англиски на турски заради уметничките и креативни достигнувања кои беа манифестирани низ одзивот на читателите на англиски јазик, туку причината за ваквиот обратен процес најверојатно се должи на фактот дека Елиф Шафак има голема читателска група во Турција. Издавачкиот процес на романот, не само што го рефлектира парадоксалниот став кон тоа што се дефинира како „интернационална“ литература, туку исто така е процес кој К.С. Ло го дефинира како „митот на националното единство“ на авторот и неговата „татковина“, исто така и делото на авторот и „националната“ литература. Елиф Озтабек Авци со право смета дека преводот на националниот јазик во татковината на авторот (како во случајот со романот на Шафак) се невообичаени нешта каде што може да се види улогата која нацијата ја игра во сферата на интернационалните литератури (Oztabek-Avci, 2007).

Секавајќи се на раните години од Турската република, Шафак вели дека „фабрикацијата на чист турски јазик беше од основно значење за фабрикација на хомоген национален идентитет. Дел од проектот беше да се создаде еден монолитен јазик, со цел да се создаде хомогена нација“. Официјалниот јазик на Османската империја беше османско-турскиот, кој пак беше „конгломерат од турски, арапски, персиски со елементи од италијанскиот, грчкиот ерменскиот и други европски јазици, кој пак беше пишуван со арапско писмо“ (Ayütk, 2006: 93). Јазичната револуција во турција започна во 1920’тите. Најпрвин во 1928 азбуката беше латинизирана, за потоа во 1932 да се формира Институт за турскиот јазик (Türk Dil Kurumu). „Целта на овој институт, меѓу другото беше да го ‘прочисти’ турскиот јазик со тоа што ќе го ослободи од не-турските компоненти, и ќе закова нови ‘автентични’ зборови со цел да ги замени старите“ (93). Во оваа насока, Чолак смета дека јазичните политики на републиката се развивале околу два основни принципа: секуларизмот и национализмот.

Таа [политиката на јазикот] е поврзана со секуларизмот, бидејќи од самиот почеток вклучуваше обиди за прочитување на турскиот јазик, со тоа што ги чистеше арапските и персиските зборови, за кои се смета дека имаат конотација со религиозно значење и разбирање [...] Во рамките на втората цел, официјалната јазична политика настојуваше да креира унифициран национален јазик со цел да се помогне формирање на хомогено национално општество. (Çolak, 2014: 67)

Загриженоста на Шафак се темели врз современите траги од ваквата поврзаност помеѓу јазикот и секуларноста, исто така и јазикот и национализмот. Според неа, „во Турција, за речиси секој предмет имаме два различни збора, едниот модерен, другиот стар и традиционален. Зависно од страната на која и припаѓаш, го користеш едниот или другиот збор [...] Кога си писател, очигледно е дека оваа ситуација е прилично проблематична. Одвреме навреме, фикцијата во Турција е мета на некои остри кемалистички интелектуалци кои ме обвинуваат за предавство на националниот проект, заради тоа што ги сакам ‘старите’ зборови“ (Chancy: 2003, 59). Оваа националистичка група на „остри кемалисти“ ја нападна авторката не само заради тоа што користи архаични зборови, туку и затоа што го напиша нејзиниот роман на англиски јазик. И во двата случаи, таа беше обвинета за предавство на националниот проект заради нејзината соработка со американскиот империјализам во случајот со англискиот јазик, и со исламистичко движење во случајот со користењето на архаичните зборови.

Но, исто така треба да се земе предвид тоа што употребата на англискиот јазик во нејзиниот роман придонесе за печатење на истиот во Соединетите Држави. Во едно друго интервју, Шафак признава дека издавачките куќи во Америка биле заинтересирани за нејзиниот роман не заради тоа што таа е една од најчитаните писателки во родната Турција, туку токму заради тоа што романот го напишала на англиски јазик, и додава дека „се работи за огромна индустрија, каде само 2.5 % од издадените книги се преводи од други јазици“ (Шафак кај Avci, 2007: 90). Оттука, се поставува прашањето за врската помеѓу подемот на романсиери кои пишуваат на англиски за „интернационалните литератури“, и издавачката индустрија. Со други зборови, треба да се земе предвид и маркетиншката позадина, која е исто така причина за некои автори да пишуваат на англиски.

Биелса констатира дека теоријата на глобализација била молчалива околу улогата на преводот во однос на реализација на текот на информациите во светски рамки. Претпоставувајќи инстантна транспарентност, преведувачките процеси стекнаа суштинска важност во неодамнешните истражувања за космополитанизмот кои ја истакнуваат глобалната меѓузависност и преговорите околу разликите. (Bielsa, 2015)

3. ПРЕВОД НА КУЛТУРА

Како што е веќе познато, главните машки ликови во романот се интернационални студенти. Омер е од труција, Абед од Мароко и Пију од Шпанија. За да се разберат и тројцата комуницираат на англиски јазик, поради што се соочуваат со проблеми кои произлегуваат од нужноста да комуницираат на странски јазик наместо на нивниот мајчин јазик. За напорите на Омер и Абед да комуницираат на англиски, покрај тоа што честопати се соочуваат со недостаток на зборови, нараторот вели: „Исто како пациенти, кои сèуште ги чувствуваат ампутираните екстремитети долго после операцијата, луѓето кои целосно и неочекувано се отсечени од нивниот мајчин јазик и така научија да преживуваат на странски јазик, некако продолжија да ги чувствуваат отсечените зборови од нивното далечно минато, и се обидуваат да составуваат реченици со зборовите кои повеќе не ги поседуваат“ (The Saint 11). Да се говори на мајчиниот јазик со оној од другата страна, подразбира „чекорење по мирни долини, средени окрузи на огромните и познато копно, наречено мајчин јазик“ (13). Омер, Пију и Абед, немаат проблеми само со вокабуларот, тие се соочуваат со препреки и во граматиката:

Иако таму безобразно турското кафе го нарекуваат ‘грчко кафе’, сепак шансите на еден Грк да избере турско кафе се поголеми одошто за ... некој од ... друга нација ... националност да... да.. да... изберееее турско кафе...уфф!

Омер испушти неартикулиран звук вчудовидено соопштувајќи дека степенот на англискиот никогаш нема да му дозволи да ги владее зборовите кои немарно ги расфрлаше. ‘Сфакаш на што мислам?’ промрмори (The Saint 16).

За да го усовршат јазикот, тие дури и смислуваат игра, обраќајќи им се на Пију и Абед, Омер предлага: ‘Штом сите имаме заеднички проблем, тогаш може да си помогнеме еден на друг.’ Омер се крена од столчето, лицето му блескаше од маничен пламен, и го зграпчи големиот, како цигла англиско-англиски речник од рафтот со книги позади него, го крена над глава горделиво, небаре некој шампион кој си ја крева наградата ... на смени, секој пат кога еден ќе праша за некој збор, останатите двајца истовремено треба да го кажат соодветниот синоним или антоним, притоа ќе треба да го сместат во реченица. Со помош на табелата за поени, можеа да внесат натпреварувачки дух во играта (11-12).

Иако учат зборови како на пр. “flossinaucinihilipilification” или “sesquipedalianism” во име на играта, англискиот сепак за нив останува да биде „странски“ јазик. Омер на пример е прогонуван од мајчиниот јазик, кој влијае врз начинот на кој го говори англискиот. Додека зборува со Абед, Омер се труди да преведе турски идиоми на англиски:

‘Ке ти кажам колку си пајакоум¹²!’

‘Како како како?’

‘Тоа е турски израз за луѓе како тебе. Кога некој заостанува со времето, т.е кога е конзервативен, старомоден, традиционалист...ете таквите луѓе ги викаме пајакоуми?’

‘Но, зошто?’

‘Зошто? Нема тука зошто!’ ...

Тоа значи дека ‘мозокот ти е мал како на пајак?’ т.е повеќе како тој да фатил пајажина отколку како да е вистински пајак. Како да кажеш дека ‘мозокот ти фатил прашина од што не е користен долго време.’ ‘Дури и тогаш ти велама оти нема смисла и кога ќе речеш опажен¹³ ум наместо пајакоум.’ (13)

Неспособноста на Омер да најде соодветен превод за идиомот и користењето буквален превод, соодветствува со тезата на Спивак, според која преводот „му се предава на [оригиналниот] текст“ (Spivak, 2000: 400). Со „предавање“ таа мисли на „реторичноста на оригиналот, “ (398) т.е на „бидувањето буквален сето време“ (406). Спивак предлага дека „преведуваачот феминист“ (397) треба „буквално“ да го преведе оној текст кој е напишан од страна на жената која не е од Европа (398), бидејќи според неа, „ова е еден од начините да се излезе надвор од границите на нечиј идентитет“ (397) и така да се преведе „гласот на другиот“ (407). Предлогот на Спивак е важен бидејќи дава одговор на предлогот на Апиа, кој пак повикува на потребата на автентичен пристап кон другите јазици, но и „креативна реинтерпретација“ наспроти класичното механичко преведување кое подразбира технички процес (Wigen, 2018). Таквите моменти кога „непознатиот“ глас на другиот може да се препознае се многу ретки. Меѓутоа, како што е случај во горе наведениот извадок „непознатиот глас“ не се задржува долго време, туку Омер, бара начини да објасни на што тоа всушност мисли кога вели дека неговиот пријател е „пајакоум“, но и Абед го преправа преводот

¹² Spider-minded

¹³ Cobweb-minded

кога додава дека Омер всушност мисли на „опажен“. Подоцна наидуваме на сличен дијалог, но овој пат помеѓу Гејл и Омер:

‘Гладна сум’, извика Гејл. ‘Ти?’

Гладен како волци! Беше одговорот. Значи Турците огладнуваат како волци, си помисли Гејл. Се разбира, не му кажа дека американците огладнуваат како мечка, како свиња а можеби и како волк, но не баш како волци. Гаволот се крие во деталите велат, можеби е точно а можеби не. Но сепак постои доказ за постоење на страност¹⁴. Гејл никојпат не го поправаше додека слушаше како се мачи со англискиот. (213)

И тука повторно буквалниот превод на Омер е натурализиран преку преводот на Гејл, чиј мајчин јазик е англискиот. Меѓутоа, овој пат само читателот а не и Омер е информиран за американскиот начин да се преведе тој идиом. Меѓу другото, интерниот одговор на Гејл потсетува на претпазливост пристап за кој говори Спивак. Таа ја почитува неговата „незапознаеност“ (туѓост) која се манифестира преку начинот на преведување. Во ниту една друга инстанца во романот не се среќаваме со преводи од овој вид. Останатите дијалози кои Омер ги води со неговата мајка и бивша девојка се транскрибирани на современ, „познат“ англиски. Исто, и кога Омер и Гејл се во посета кај родителите во Истанбул, никој не говори на турски, освен што говорот на продавачот во траектот е преведен и транскрибиран на „непознат“ англиски: „Дами и господа! Сè што ми треба од вас е кратко внимание, и ќе ве удовам со сè што ви е потребно, можеби не само со љубовник!“ (The Saint 334). Овој пат нараторот е тој кој го прави „буквалниот превод“, но ова е единствен пример преку кој Елиф Шафак, низ нараторот експлицитно го мистифицира англискиот. Оттука, може да се донесе заклучок дека буквалниот превод на Омер има за цел да ги претстави лингвистичките тешкотии на Омер со кои тој се соочува кога сака да пренесе некои турски идиоми на англиски јазик, но тоа не се тешкотии кои се резултат на неговото чувство на странец во туѓа држава. Освен преводот на идиомите, исто така во неколку сцени се среќаваме со реченици коишто не се преведени. На пример во Бостон кога Омер се среќава со пријател од детството, и довикува *Ömer! Abi naber ya, n'apıyorsun burda?* (82). (Омер! брат шо тука?), меѓутоа е додаден е превод во фуснота, но оваа конверзација не е протолкувана ниту од страна на нараторот, туку нараторот единствено го преведува краткиот разговор. Абед, на пример го користи зборот *dostum* (пријателе) кога разговара со Омер, и овој збор се повторува пет пати во текот на романот додека само кај првото користење е даден превод во фуснота, а кај останатите спомнувања (стр. 130, 231, 246, 275) не е додадена фуснота. Еден друг збор кој Абед го научил од Омер, и честопати го користи е зборот *Raki*, што нараторот го објаснува како „јак алкохолен пијалок добиен од грозје и анасон“ (14). Боери смета дека иако „политичкиот превод“ подразбира „интерјазичен пренос“, тој исто така го трансцендира иститот со тоа што ги пополнува празнините кои се интерсекциоални: род, раса, култура итн (Boéri, 2019). Зборот *sahlep*-салеп „топол напиток направен од млеко, шеќер и цимет“ (204) е уште еден збор кој е дескриптивно преведен бидејќи нема еквивалентен збор на англиски јазик. Далдениз воочува дека за време на процесот на пренесување на концепти, целиот контекст и агентите кои се инволвирани во процесот се централни, оттука ги обликуваат „увезените идеи“. Така таа додава дека, преводот во буквална и преносна смисла игра важна улога. (Daldeniz Elif, 2014)

4. ЗАКЛУЧОК

Светецот на неизбежната лудост е роман кој истовремено ја слави и критикува потрагата по врска која ги минува границите на националниот идентитет. Тој ја предизвикува нашата некритичка склоност кон „јатата“ во чии рамки се идентификуваме, и отвора нови светогледи и можности за различни начини на поврзување со другите. Меѓутоа, исто така може да се увиди дека романот сепак не може целосно да се ослободи од стегите на „нацијата“; туку напротив, ја репродуцира идејата за национално единство помеѓу авторот и делото и нејзината/неговата „татковина“, особено кога станува збор за автори кои се пробиле на интернационалниот, т.е американскиот издавачки пазар. Исто така, не може целосно да се тврди дека ја проблематизира а оттука и политизира употребата на англискиот, оти во тој случај и читателите во С.А.Д, но и читателското тело во Турција би имале придобивки од таквиот пристап. Преку својот роман, таа има шанса да ја предизвика „лесната толеранција“ на англиското читателско тело за „другиот“ така што би ја отежнала идеолошката борба во Турција по пат на англискиот јазик.

ЛИТЕРАТУРА

Appiah, A. (2000). Thick Translation. In *The Translation studies reader* (pp. 417–429).

Aytürk, İ. (2006). Türk Dil Milliyetçiliğinde Batı Meselesi. *Doğu Batı*, 38(1), 93–108. Retrieved from

¹⁴ Foreignness

- http://home.ku.edu.tr/~sakturk/Akturk_Etnik_Kategori_ve_Milliyetcilik.pdf
- Bielsa, E. (2015). Politics of Translation. In *Translation & Revolution', 9th International Colloquium of Translation Studies in Portugal* (pp. 169–171).
- Boéri, J. (2019). Political translation: how social movement democracies survive. *Translation Studies*, 1(4). <https://doi.org/doi:10.1080/14781700.2019.1681291>
- Bora, T. (2003). Nationalist Discourses in Turkey. *South Atlantic Quarterly*, 102(2–3), 433–451. <https://doi.org/https://doi.org/10.1215/00382876-102-2-3-433>
- Büken, G. (2000). Backlash: an argument against the spread of American popular culture in Turkey. In Reinhold Wagnleitner & E. T. May (Eds.), *Here, there, and everywhere : the foreign politics of American popular culture*. Hanover: University Press of New England.
- Chancy, M. J. A. (2003). Migrations: A Meridians Interview with Elif Shafak. *Meridians*, 4(1), 55–85. Retrieved from http://ezproxy.uwe.ac.uk/login?url=http://search.proquest.com/docview/196921411?accountid=14785%5Chttp://dd6lh4cz5h.search.serialssolutions.com/?ctx_ver=Z39.88-2004&ctx_enc=info:ofi/enc:UTF-8&rfc_id=info:sid/ProQ%3Asociology&rft_val_fmt=info:ofi/fmt:kev:
- Çolak, Y. (2014). Language Policy and Official Ideology in Early Republican Turkey. *Middle Eastern Studies*, 40(6), 67–91. <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/0026320042000282883>
- Dharwadkar, V. (1996). The Internationalization of Literatures. In B. King (Ed.), *New National and Post-Colonial Literatures. An Introduction* (pp. 59–77). Oxford: Clarendon Press.
- Dirlik, A. (2002). Literature/Identity: Transnationalism, Narrative and Representation. *Review of Education, Pedagogy and Cultural Studies*, 24(3), 209–235. <https://doi.org/https://doi.org/10.1080/10714410213688>
- Einar Wigen. (2018). *State of Translation: Turkey in Interlingual Relations*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Elif, D. (2014). From an Empire to a Nation State: Importing the Concept of Nation into Ottoman/ Turkish Thinking. *Meta: Journal Des Traducteurs*, 59(1), 72–96.
- King, B. (1996). Introduction. *New National and Postcolonial Literatures*. In B. King (Ed.). Oxford: Clarendon Press.
- Nimura, J. P. (2004). Strangers in a Strange Land. *Washington Post*. Retrieved from <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A7803-2004Oct28.html>
- Oztabek-Avci, E. (2007). Elif Şafak's The Saint of Incipient Insanities as an “International” Novel. *ARIEL: A REVIEW OF INTERNATIONAL ENGLISH LITERATURE*, 38(2–3). Retrieved from <https://journalhosting.ucalgary.ca/index.php/ariel/article/view/31226>
- Rusoff, M. (2004). Rev. of The Saint of Incipient Insanities, by Elif Shafak. *Publishers Weekly*, 56–57. Retrieved from <https://www.publishersweekly.com/978-0-374-25357-8>
- Şafak, E. (2003). *Araf*. Istanbul: Metis.
- Seyhan, A. (2014). *Writing Outside the Nation*. Princeton: Princeton University Press.
- Spinella, M. (2004). Rev. Of The Saint of Incipient Insanities, by Elif Shafak. *Booklist*, 209.
- Spivak, G. (2000). The Politics of Translation. In *The Translation Studies Reader*. London: Routledge.
- Turkish fiction Problems of identity. (2004). *The Economist*. Retrieved from <https://www.economist.com/node/3084596>
- Саид, Е. (2003). *Ориентализм*. Скопје: Магор.